

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.5.81](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.81)

УДК 338.43.008

*А. А. Гребеннікова,  
к. е. н., доцент кафедри економіки,  
Національний університет біоресурсів і природокористування України  
ORCID ID: 0000-0002-0894-8897  
Д. Р. Чепчак,  
магістр, Національний університет біоресурсів і природокористування України  
ORCID ID: 0000-0003-0088-4101*

## **РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ**

*A. Hrebennikova  
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economics,  
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine  
D. Chepchak  
Master, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

### **DEVELOPMENT OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF AGRARIAN FORMATIONS**

*В статті розглянуто основні поняття соціальної відповідальності та особливості розвитку корпоративної соціальної відповідальності аграрних формувань України. Визначено основні Цілі сталого розвитку, що впроваджують в своїй діяльності крупні агровиробники. Проаналізовано політику сталого розвитку агропромислового холдингу «Астарта-Київ». Розглянуто пріоритетні цілі сталого розвитку агропромислового холдингу «Астарта-Київ». Висвітлено основні принципи управління компанії та прийняті політики компанії. Представлено ключові стейкхолдери та інструменти взаємодії з ними. Проаналізовано основні напрямки та бюджет соціального партнерства у співпраці з місцевими громадами у 2017-2020 роках. Представлено основні досягнення корпоративної соціальної відповідальності агропромислового холдингу «Астарта-Київ» у 2019 році. Розглянуто напрямки навчання трудових ресурсів холдингу. Також представлено заходи агропромислового холдингу «Астарта-Київ» для запобігання розповсюдження COVID-19. Проаналізовано показники фінансового стану агропромхолдингу та в динаміці. Зроблено висновки стосовно розвитку корпоративної соціальної відповідальності агроформувань України та визначено перспективи подальших досліджень.*

*The article considers the basic concepts of social responsibility. It was proposed to consider social responsibility as an activity aimed at improving the welfare of all stakeholders: shareholders, employees, society and the environment. The peculiarities of the development of corporate social responsibility of agrarian formations of Ukraine were emphasized. The main goals of sustainable development that large agricultural producers, in particular such agricultural formations as Astarta-Kyiv, Nibulon, Kernel, МНР, Ukrlandfarming, Industrial Dairy Company, Continental Farmers Group, implement in their activities have been identified. The policy of sustainable development of the agro-industrial holding "Astarta-Kyiv" was analyzed. Priority goals of*

*sustainable development of agro-industrial holding Astarta-Kyiv are considered. The basic principles of company management and adopted company policies were highlighted. Key stakeholders, such as investors, employees, creditors, consumers, customers, suppliers, media, authorities, local communities, landlords and local farmers, and tools for interacting with them were presented. The main directions and budget of social partnership in cooperation with local communities in 2017-2020 were analyzed. The main areas of corporate social responsibility of the agricultural holding are such as education, healthcare, culture and sports, infrastructure and landscaping and charity. The main achievements of corporate social responsibility of the agro-industrial holding "Astarta-Kyiv" in 2019 were presented. The directions of training of labor resources of the holding were considered. Measures of the agro-industrial holding Astarta-Kyiv for prevention the spread of COVID-19 were also presented. The indicators of the financial condition of the agro-industrial holding were analyzed in the dynamics. Conclusions were made regarding the development of corporate social responsibility of agricultural formations of Ukraine. The strategy of sustainable development of most agricultural formations is still in development, which forms the prospects for further research.*

**Ключові слова:** *корпоративна соціальна відповідальність; агропромисловий холдинг; цілі сталого розвитку; стейкхолдери; соціальне партнерство; політика сталого розвитку.*

**Keywords:** *corporate social responsibility; agro-industrial holding; sustainable development goals; stakeholders; social partnership; sustainable development policy.*

**Постановка проблеми.** Вагоме місце в діяльності сучасних компаній займають соціальна та екологічна складові. Вони охоплюють цілий комплекс внутрішніх операцій із підвищення мотивації праці та якості продукції, підтримання належного рівня трудового життя, підвищення рівня укомплектованості та кваліфікації персоналу, трудової стабільності, виконання вимог щодо мінімізації відходів та захисту навколишнього середовища, розвитку інтелектуальної та творчої праці, підвищення рівня колективно-договірного регулювання та екологізації продукції. При цьому, повинен існувати зв'язок між інтересами усіх стейкхолдерів починаючи з персоналу, керівництва (власників), так і органів державної влади, представників громадськості. Водночас активна соціальна позиція бізнесу повинна включати гармонійне співіснування, взаємодію та постійний діалог із суспільством та участь у розв'язанні найсерйозніших соціальних проблем. Соціальна відповідальність є тим інструментом зв'язку, який визначає граничні межі ефективності участі кожного суб'єкта у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Вченими сформовано потужну теоретико-методологічну базу для розуміння та дослідження корпоративної соціальної відповідальності. Р. Акерман, Р. Бауер, Г. Боуен, Д. Вотав, П. Друкер, А. Керролл, Ф. Котлер, С. Сеті, В. Фредерік вважаються ідеологами нового напрямку, що поглинув у себе найкращі практики управління, економіки, психології, конфліктології та ін.

Зростаючий інтерес до теми свідчить про її багатогранність і швидкий розвиток. Г. Агуїніс, А. Главас, В. Нагорний, О. Єрмаков дослідили багаторівневу та багатопрофільну теоретичну базу для обґрунтування корпоративної соціальної відповідальності на основі організаційного, інституційного й індивідуального рівнів аналізу. Вчені оцінили вплив стейкхолдерів на внутрішні та зовнішні результати компанії.

**Постановка завдання.** Мета статті полягає у опрацюванні особливостей імплементації цілей сталого розвитку в діяльність аграрних формувань України, аналізі проєктів соціальної відповідальності, що впроваджують компанії та їх впливу на фінансові показники діяльності.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Соціальна відповідальність в теорії бізнесу не новий термін. Дана концепція була розроблена в економічно розвинених країнах у 1960–1970 рр. та не один раз підлягала обговоренню та критиці. Є декілька визначень поняття «соціальна відповідальність» відповідно до джерела походження, зважаючи на те, що організації у всьому світі створюють свою власну політику корпоративної соціальної відповідальності.

Так, Ф. Котлер наводить класичне поняття корпоративної соціальної відповідальності: «Корпоративна соціальна відповідальність – це самостійний вибір компанії на користь зобов'язання збільшувати добробут суспільства, здійснюючи відповідні методи ведення бізнесу і залучуючи корпоративні ресурси» [1].

Міжнародний форум лідерів бізнесу (IBLF) розуміє соціальну відповідальність як сприяння відповідальній діловій практиці, яка дає вигоду бізнесу та суспільству й допомагає досягти соціального, економічного та екологічно усталеного розвитку через максимальне збільшення позитивного впливу бізнесу на суспільство з одночасною мінімізацією його негативного впливу [2].

Отже, соціальна відповідальність розглядається нами як діяльності спрямована на покращення добробуту всіх стейкхолдерів: акціонерів, співробітників, соціуму, навколишнього середовища. Це не просто дотримання норм права, в межах встановлених зобов'язань. А ідеологія поведінки та концепція сталого розвитку, економія ресурсів для майбутніх поколінь, яка сформована на принципах добровільності, постійності, прозорості,

підзвітності, діалогу зі стейкхолдерами, моральної поведінки, виконання міжнародних, правових норм і прав людини.

30 вересня 2019 року Президент України підписав указ «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», який визначає 17 цілей сталого розвитку на даний період. Вони повинні стати орієнтирами при розробленні та реалізації нових проєктів у різних галузях.

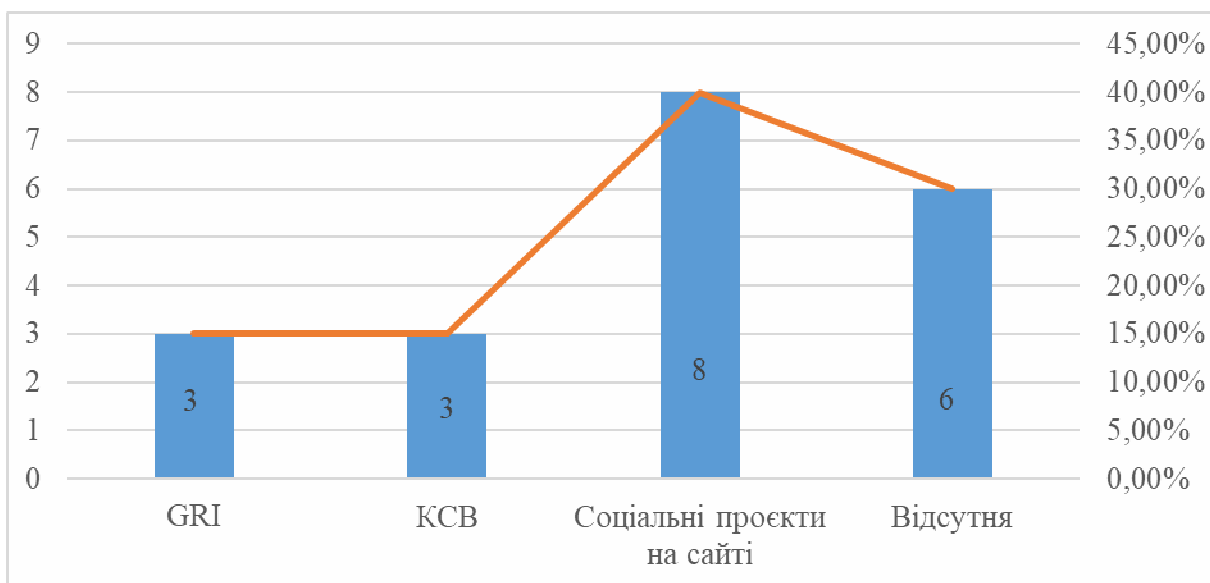
Агропромисловий сектор показує динамічний розвиток протягом останніх років та посилює своє значення у структурі економіки України. Основними індикаторами зростання агросектору є щорічний рекорд валових зборів та збільшення експорту продукції агропромислового комплексу, що у 2018 році задовольнив майже 40% валютної виручки країни.

Важливим механізмом активного розвитку АПК являються агропромислові холдинги. Вони користуються значною часткою земельних угідь, гарантують до 38 % виробництва країни та до 41 % експорту різних сільськогосподарських культур. Також агропромислові холдинги відіграють провідну роль у запровадженні інноваційних технічних, організаційних та економічних рішень, збільшенні продуктивності виробництва та підкоренні зовнішніх ринків.

Проте зміна ринкової кон'юнктури, негативні зміни навколишнього середовища призводять до постановня перед агропромисловими холдингами нових завдань, від розв'язання яких залежить ефективність розвитку агропромислового сектору України.

Агропромислові холдинги займають значне місце у виробництві та експорті сільськогосподарської продукції, насамперед зернових та олійних культур. Холдинги ефективніше, ніж малі підприємства залучають фінансові ресурси, вводять в експлуатацію інноваційні технології, підкорюють нові ринки збуту [3]. Високий ступінь економічної ефективності агрохолдингів визначений значною мірою запровадженням вертикальної інтеграції.

Аналізуючи звітність з соціальної відповідальності найкрупніших компанії аграрного сектору України, можна відзначити, що агропромхолдинги «Кернел», «МХП» та «Астарта-Київ» готують нефінансові звіти за стандартами GRI, «Нібулон», «Континентал Фармерз Груп» та «Індустріальна молочна компанія» розміщують на сайті звіти з корпоративної соціальної відповідальності, інші компанії частково висвітлюють інформацію про власні соціальні проєкти чи мають окремий розділ присвячений сталому розвитку (рис. 1). 6 компаній, з 20 взагалі ніяк не відображають власну соціально відповідальну позицію [11].



**Рис. 1. Практика нефінансової звітності найбільших аграрних компаній України ТОП-20**

Для дослідження розвитку корпоративної соціальної відповідальності агроформувань України ми сконцентрувалися на найбільших аграрних холдингах, а саме, «Кернел», «Нібулон», «МХП», «Укрлендфармінг», «Астарта-Київ», «Індустріальна молочна компанія» та «Континентал Фармерз Груп». Узагальнення дослідження та аналізу їх діяльності щодо корпоративної соціальної відповідальності показав, що всі компанії дотримуються 2, 8, 9, 11, 12, 15 та 17 цілей сталого розвитку та мають чітке розуміння власної політики відповідальності (табл. 1).

**Таблиця 1.**  
**Аналіз діяльності найкрупніших агропромислових холдингів України щодо імплементації концепції сталого розвитку**

<b>Назва агропромислового холдингу</b>	<b>Сфера діяльності</b>	<b>Політика щодо забезпечення сталого розвитку</b>	<b>Цілі сталого розвитку, над якими працює компанія</b>
Астарта-Київ	Виробництво цукру, молока і вирощування зернових	Стратегія сталого розвитку	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17
Нібулон	Рослинництво, трейдинг	Програма корпоративної соціальної відповідальності	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17
Кернел	Виробництво олії, зернові культури	Стратегія сталого розвитку	2, 3, 8, 9, 11, 12, 15, 17
МХП	Птахівництво, рослинництво, м'ясопереробка, виробництво кормів	Стратегія сталого розвитку	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15, 17
Укрлендфармінг	Рослинництво, тваринництво, продукти харчування	Стратегія сталого розвитку	2, 8, 9, 11, 12, 15, 17
Індустріальна молочна компанія	Виробництвом та зберіганням сільськогосподарських культур, виробництво молока	Програма корпоративної соціальної відповідальності	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 17
Континентал Фармерз Груп	Рослинництво, вирощування картоплі, трейдинг	Програма корпоративної соціальної відповідальності	1, 2, 3, 6, 8, 9, 11, 10, 12, 15, 17

*Систематизовано авторами на основі: [4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]*

Отже, дослідження соціальної відповідальності найбільших агроформувань України, показали, що холдинги «Астарта-Київ», «Кернел», «МХП» та «Укрлендфармінг» мають сформовані стратегії сталого розвитку, які публікують на офіційних сайтах компаній разом із щорічними звітами по їх виконанню. Компанії «Нібулон», «Континентал Фармерз Груп» та «Індустріальна молочна компанія» не мають власної стратегії сталого розвитку, однак працюють над програмами корпоративної соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність даних компаній знаходиться на високому рівні.

Для глибшого дослідження розвитку корпоративної соціальної відповідальності агроформувань України обрано вертикально-інтегрований агропромисловий холдинг «Астарта-Київ». Астарта є публічною європейською компанією, що веде соціально-відповідальний бізнес і виробляє продовольчі товари з орієнтацією на глобальні ринки.

«Астарта-Київ» є учасником ініціативи Глобального договору ООН більше 12 років. Невід'ємною частиною бізнес діяльності компанії є підтримка 10 принципів Глобального договору ООН щодо прав людини, трудових відносин, захисту довкілля та протидії корупції. Агропромисловий холдинг забезпечує імплементацію у свою діяльність шістнадцяти з 17 цілей сталого розвитку, крім 14 цілі «Захист і відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення та повернення назад процесу деградації земель і зупинення втрати біорізноманіття».

Сталий розвиток компанії неможливий без побудови партнерських відносин із стейкхолдерами. Ключові стейкхолдери «Астарті-Київ» та інструменти взаємодії зі стейкхолдерами представлені в таблиці 2.

**Таблиця 2.**  
**Інструменти взаємодії зі стейкхолдерами**

<b>Група стейкхолдерів</b>	<b>Форма взаємодії</b>
<b>Акціонери/інвестори</b>	Щорічні та періодичні звіти, зустрічі, презентації, корпоративний сайт, участь у конференціях, публікації в ЗМІ та соціальних мережах, офіційне листування.
<b>Співробітники</b>	Зустрічі, тематичні семінари, корпоративні заходи, корпоративні публікації, анкети, колективні договори, кодекс корпоративної етики, тренінги, консультації, «гаряча лінія» Компанії, соціальні мережі, офіційне листування.
<b>Кредитори</b>	Щорічні та періодичні звіти, зустрічі, презентації, корпоративний сайт, участь у конференціях, публікації в ЗМІ та соціальних мережах, офіційне листування.
<b>Споживачі/клієнти</b>	Корпоративний сайт, анкетування, презентації, річні та періодичні звіти, консультації, переговори, інтерв'ю, корпоративний веб-сайт, соціальні мережі, «гаряча лінія» Компанії, офіційне листування.
<b>Постачальники</b>	Корпоративний сайт, анкетування, презентації, річні та періодичні звіти, консультації, переговори, інтерв'ю, соціальні мережі, «гаряча лінія» Компанії, офіційне листування.
<b>ЗМІ</b>	Щорічні та періодичні звіти, зустрічі, презентації, корпоративний сайт, участь у конференціях, публікації в ЗМІ та соціальних мережах, офіційне листування.
<b>Органи влади</b>	Консультації та зустрічі, семінари, офіційне листування, спільні проекти з розвитку місцевої інфраструктури.
<b>Місцеві громади/пайовики</b>	Конференції, круглі столи, соціальні та благодійні програми, публікації в ЗМІ, друковані матеріали (плакати, буклети), корпоративний сайт, регулярні зустрічі з місцевою громадою.
<b>Місцеві фермери</b>	Конференції, круглі столи, соціальні та благодійні програми, публікації в ЗМІ, друковані матеріали (плакати, буклети), корпоративний сайт, регулярні зустрічі з місцевими фермерами.

*Систематизовано авторами на основі: [4]*

«Астарта-Київ» реалізує політику соціального партнерства у співпраці із місцевими громадами. На кожному підприємстві компанії, впроваджуються плани взаємодії зі стейкхолдерами, що відображають графіки та частоту заходів взаємодії, канали зв'язку в кожному регіоні. Основними напрямками КСВ агрохолдингу є освіта, охорона здоров'я, культура та спорт, інфраструктура та благоустрій, а також благодійність. В таблиці 3 наведені дані стосовно бюджету соціального партнерства «Астарті-Київ» в 2017-2020 рр.

**Таблиця 3.**  
**Бюджет соціального партнерства, тис євро**

<b>Напрями</b>	<b>2017</b>	<b>Частка, %</b>	<b>2018</b>	<b>Частка, %</b>	<b>2019</b>	<b>Частка, %</b>	<b>2020</b>	<b>Частка, %</b>
Інфраструктура та благоустрій	237	18	360	26	280	24	192	12
Освіта	413	31	277	20	243	21	96	6
Культура та спорт	218	16	160	11	135	12	80	5
Охорона здоров'я	150	11	45	3	53	5	896	56
Інше	316	24	560	40	443	38	336	21
Всього	1333	100	1403	100	1154	100	1600	100

*Розраховано авторами на основі: [4, 12]*

Принципи управління компанії базуються на прийнятих політиках, включаючи Кадрову політику, Соціальну політику та Політику винагород. Компанія створила внутрішню систему навчання, використовуючи передові міжнародні та українські практики.

У 2019 році навчання пройшли 4489 працівників, що становить 56% від середньої кількості працівників, за наступними напрямками: професійні тренінги, розвиток особистих та управлінських компетенцій, охорона праці, забезпечення якості продукції, охорона навколишнього середовища, попередження дискримінації та порушень прав людини. Загальні витрати на тренінги склали 200 тис. євро.

Для запобігання розповсюдженню COVID-19 з середини лютого 2020 року компанія вживає активні профілактичні заходи, ризик-комітетом складено та відпрацьовано відповідні програми дій. На всіх підприємствах компанії розміщено плакати з інформаційними повідомленнями про профілактичні заходи та для протидії дезінформації. Також в рамках медичної програми страхування працівникам компанії надається професійна медична допомога по всій території України. Компанія спрямувала 25,3 млн грн на придбання медичного обладнання, засобів особистого захисту та дезінфікуючих препаратів [4].

Вплив результатів діяльності організації в рамках корпоративної соціальної відповідальності на репутацію визначається шляхом порівняння показників швидкості залучення працівників, плинності кадрів, відсотком хороших відгуків споживачів, взаємовідносин з бізнес-партнерами та суспільством. Для аграрних формувань важливою є оцінка впливу компанії на зовнішнє середовище, екологічні програми, розвиток сільських місцевостей, професійну орієнтацію школярів, безпеку харчових продуктів тощо.

Метод, за допомогою якого визначається взаємозв'язок витрат на корпоративну соціальну відповідальність та фінансових показників організації, називається доходним. Дослідження в даній сфері базуються на порівнянні фінансових показників організації, що активно реалізують соціальні та благодійні програми, з фінансовими показниками організацій, які менше залучені у соціальну й благодійну діяльність [13].

**Таблиця 4.**  
**Фінансові показники агропромхолдингу «Астарта-Київ» за 2016-2020 рр., млн. євро [12]**

Показники	Рік					Відхилення, 2019 до 2020 року
	2016	2017	2018	2019	2020	
Доходи	369	459	372	448	416	-32
ЕВІТДА	152	120	68	78	113	35
Чистий борг	146	130	324	276	129	-147
Чистий борг, за виключенням лізингу	146	130	220	136	31	-105
Чистий борг / ЕВІТДА	1,0	1,1	4,8	3,5	1,1	-2
Чистий прибуток	83	62	(18)	1,7	9	7
Бюджет соціального партнерства	1,25	1,33	1,4	1,15	1,6	0,45

*Розраховано авторами на основі: [4, 12]*

Тож, можна відзначити, що розвиток проєктів корпоративної соціальної відповідальності має позитивний вплив не лише на імідж агропромислового комплексу «Астарта-Київ», а й на його фінансовий стан про що свідчать фінансові показники компанії (табл. 4).

**Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.** Отже, корпоративна соціальна відповідальність є однією з ключових особливостей конкурентоспроможності аграрного бізнесу з точки зору інтеграції України у світовий економічний простір, де неекономічні фактори разом з економічними показниками діяльності відіграють все більшу роль у досягненні конкурентоспроможності компанії.

Стратегія сталого розвитку більшості агроформувань все ще перебувають у стані розробки, але поряд з тим є ряд крупних українських агровиробників, які мають чітко сформульовану політику сталого розвитку та готують нефінансові звіти за стандартами GRI. Найширше застосовуються інструменти нефінансової звітності компанії, які залучають кошти на фондових біржах.

Подальшого дослідження потребує роль соціальної відповідальності у розвитку компанії в цілому та пошук аргументів і можливостей впровадження цілей сталого розвитку в діяльність всіх агроформувань України.

#### Список літератури.

1. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства // Ф. Котлер, Н. Лі; Пер. з англ. С. Яринич. К.: Стандарт. 2005. 302 с.
2. Соціальна відповідальність бізнесу: розуміння та впровадження [Електронний ресурс]. URL: [http://www.un.org.ua/files/Concept\\_Paper.pdf](http://www.un.org.ua/files/Concept_Paper.pdf)
3. Nahorniy V.V., Chetveryk O.V. The problem of implementing social responsibility in Ukraine agro-industrial enterprises. International Journal Science and Education a New Dimension Humanities and Social Sciences, Vol. 24. Is.146. 2017. p.7-11 (DOI: 10.31174/SEND-HS2017-146V24-01)
4. Офіційний сайт агропромхолдингу «Астарта-Київ». [Веб сайт]: URL: <https://astartaholding.com/>
5. Офіційний сайт ТОВ СП «Нібулон». [Веб сайт]: URL: <https://www.nibulon.com/data/ksv/socialno-vidpovidalnii-biznes.html>
6. Офіційний сайт «Кернел». [Веб сайт]. URL: <https://www.kernel.ua/sustainable-development/>
7. Офіційний сайт агроіндустріального холдингу «МХП». [Веб сайт]. URL: <https://mhp.com.ua/uk/pro-kompaniu/stalyu-rozvytok>
8. Офіційний сайт агропромислового холдингу «Укрлендфармінг». [Веб-сайт]. URL: <http://www.ulf.com.ua/ua/sustainability/growth/>
9. Офіційний сайт «Індустріальна молочна компанія». [Веб-сайт]. URL: <https://imcagro.com.ua/ua/diyalnist-kompany/sotsialna-programa-imk-dopomagae>
10. Офіційний сайт «Континентал Фармерз Груп». [Веб-сайт]. URL: <https://cfg.com.ua/csr/>
11. Басько О. Нефінансова звітність та сталий розвиток аграрного сектору в Україні. [Електронний ресурс]: URL: <https://bakertilly.ua/news/id49277>
12. Звіт зі сталого розвитку за 2020 рік. [Електронний ресурс]: URL: <https://astartaholding.com/files/uploads/e5f35d962bdea600a55bad5f05318b73.pdf>
13. Кусик Н.Л., Ковалевська А.В. Критичний аналіз методів оцінки ефективності соціально відповідальної діяльності підприємства. // Вчені записки Університету «КРОК». Вип. 32., Т. 1., С. 17-25.

#### References.

1. Kotler, F. and Li, N. (2005), 'Korporativna sotsial'na vidpovidal'nist'. Yak zrobyty yakomoha bil'she dobra dlia vashoi kompanii ta suspil'stva [Corporate social responsibility. How to do as much good as possible for your company and society], Standart, Kyiv, Ukraine.
2. un.org.ua (2021), "Social responsibility of business: understanding and implementation", available at:

[http://www.un.org.ua/files/Concept\\_Paper.pdf](http://www.un.org.ua/files/Concept_Paper.pdf) (Accessed 10 May 2021).

3. Nahorniy, V.V. and Chetveryk, O.V. (2017), "The problem of implementing social responsibility in Ukraine agro-industrial enterprises", International Journal Science and Education a New Dimension Humanities and Social Sciences, vol. 24, no.146, pp. 7-11. (DOI: 10.31174/SEND-HS2017-146V24-01)
4. Astarta-Kyiv (2021), available at: <https://astartaholding.com/> (Accessed 10 May 2021).
5. TOV SP «Nibulon» (2021), available at: <https://www.nibulon.com/data/ksv/socialno-vidpovidalni-biznes.html> (Accessed 10 May 2021).
6. Kernel (2021), available at: <https://www.kernel.ua/sustainable-development/> (Accessed 10 May 2021).
7. PrJSC "MHP" (2021), available at: <https://mhp.com.ua/uk/pro-kompaniu/stalyy-rozvytok> (Accessed 10 May 2021).
8. UkrlandFarminh (2021), available at: <http://www.ulf.com.ua/ua/sustainability/growth/> (Accessed 10 May 2021).
9. IMC (2021), available at: <https://imcagro.com.ua/ua/diyalnist-kompany/sotsialna-programa-imk-dopomagae> (Accessed 10 May 2021).
10. Contynental Farmers Group (2021), available at: <https://cfg.com.ua/csr/> (Accessed 10 May 2021).
11. Bas'ko, O. (2020), "Non-financial reporting and sustainable development of the agricultural sector in Ukraine", available at: <https://bakertilly.ua/news/id49277> (Accessed 10 May 2021).
12. Astarta-Kyiv (2020), "Sustainability Report", available at: <https://astartaholding.com/files/uploads/e5f35d962bdea600a55bad5f05318b73.pdf> (Accessed 10 May 2021).
13. Kussyk, N.L. and Kovalevs'ka, A.V. (2012), "Critical analysis of methods for assessing the effectiveness of socially responsible activities of the enterprise", Vcheni zapysky Universytetu «KROK», vol. 32, no. 1, pp. 17-25.

*Стаття надійшла до редакції 15.05.2021 р.*